

دیباچه

چه زیباست این سروده شیخ اجل سعدی ایران که گفته است:

«بزرگش نخوانند اهل خرد که نام بزرگان به زشتی برد».

چه نیکو از بزرگان نقل شده است که گفته‌اند که:

«ارج نهادن مقام علمی دانشمندان، ارج نهادن به دانش است».

و چه ژرف و پر معنا، حضرت ختمی مرتبت، محمد مصطفی، فرموده‌اند:

«مَا تَصَدَّقَ النَّاسُ بِصَدَقَةٍ أَفْضَلَ مِنْ عِلْمٍ يَنْشُرُ».

«مردم هیچ صدقه‌ای ندادند که برتر از دانشی باشد که در میان مردم پخش شود».

حقاً می‌توان گواهی کرد که استاد محترم، آقای دکتر سعید حبیبیا، یکی از فرزندان بی ادعایی است که سال‌ها عمر پربار خود را صرف توسعه و نشر علم و دانش نموده است. او بزرگی است که نامش را به زیبایی می‌برند. پس ارج نهادن به کار دکتر حبیبیا، ارج‌گزاری دانش است.

اهمیت کار استاد حبیبیا در این است که وی به موضوعاتی پرداخته و در بخشی از علم حقوق استاد است که دستاورد و نتیجه‌اش حفاظت از میراث بشری است؛ حقوق مالکیت فکری. درباره فلسفه مالکیت فکری در این دیباچه نمی‌توان چندان نوشت و باید به این سخن بسنده کرد که حقوق مالکیت فکری بیش از آن که از حقوق فرد حمایت کند، از توسعه دانش حمایت می‌کند. آقای دکتر حبیبیا با تلاش، علاقه و کوشش، به دانش ایران خدمت کرده‌اند و کارشان، بی‌تردید، شایسته ارج‌گذاری است.

چنین است که با طرح موضوع برگزاری بزرگداشت برای ایشان در «انجمن آثار و مفاخر فرهنگی» و موافقت این انجمن ملی ارجمند، برنامه‌ریزی برای چگونگی آغاز شد.

در آغاز که بنا بود در اواخر تیرماه سال ۱۴۰۳ بزرگداشت برگزار شود، به سبب کمبود وقت، قصد گردآوردن مجموعه مقالات نبود و چنین برنامه‌ریزی شده بود که پس از برگزاری بخش نخست بزرگداشت، مجموعه‌ای فراهم شود. با به‌تعویق افتادن زمان بزرگداشت و موکول شدن آن به زمانی که دانشجویان که مخاطبان اصلی چنین کارهایی هستند، به دانشگاه بازگردند، زمان مناسبی برای تهیه این مجموعه اهدایی به دست آمد. در این چند ماه تا امروز که بزرگداشت برگزار می‌شود، از نویسندگان حوزه تخصصی مالکیت فکری که عمدتاً از دانشجویان پیشین یا همکاران کنونی استاد بوده و هستند، به طور ویژه، خواسته شد که مقالاتی با رویکرد حقوق مالکیت فکری تهیه نمایند. این کار به سرعت پیش رفت. همکاران و نویسندگان ارجمندی در نگارش و پیشکش مقالات مشارکت نمودند و حاصل مجموعه‌ای تخصصی شد که خود ارمغانی نو است برای جامعه حقوقی ایران.

با نوشته‌ها که همگی ارزش علمی بالایی دارند، می‌توان امید داشت که نوشته‌های تخصصی در حقوق ایران رونق بیشتری پیدا کند و بزرگداشت‌ها بتوانند فرصت خوبی برای این کار پدیدآورند.

از هجده مقاله علمی - پژوهشی که در این شماره از مجله آمده، گرچه موضوع اصلی همه، حقوق مالکیت فکری است؛ ولی محتوای آن‌ها به بخش‌های گوناگون این رشته می‌پردازد. برخی درباره آیین دادرسی دعاوی مالکیت فکری هستند مانند «صلاحیت، آیین دادرسی و دعاوی شعب مجتمع قضائی ویژه مالکیت فکری» و «تحلیل و نقد مقررات ناظر بر دادرسی در قانون حمایت از مالکیت صنعتی مصوب ۱۴۰۳ و مقایسه آن با عموماً دادرسی مدنی» و «اسباب تحقق شروط ناقص در داوری تجاری بین‌المللی و راه‌های مقابله با آنها با نگاهی به شرط داوری وایپو». برخی مقالات نیز به موافقت‌نامه‌های بین‌المللی حقوق مالکیت فکری یا به روابط و اقتصاد جهانی در این حوزه می‌پردازند مانند «جایگاه حقوق مالکیت

فکری در آسه‌آن» و «مفهوم معروفیت و مشهوریت علائم تجاری در قانون حمایت از مالکیت صنعتی مصوب ۱۴۰۳، کنوانسیون پاریس و موافقت‌نامه تریپس» و «نگاهی به معاهده حقوق طرح‌های صنعتی» و «اقتصاد سیاسی جهانی، مالکیت فکری و توسعه؛ قدرت، نظم و دیپلماسی».

با وجود این، بیشتر مقالات به هسته‌های اصلی دانش حقوق مالکیت فکری ایران پرداخته‌اند و این نشان می‌دهد که این رشته در میان رشته‌های حقوقی کشور، چه خوش جایگاهی برای خود پیدا کرده است. مقالاتی مانند مقاله زیر که همگی با آن رویکرد نگاشته شده‌اند: «استثنائات امنیتی در اجرای حقوق مالکیت فکری: تأملی بر ماده ۷۳ موافقت‌نامه تریپس»؛ «امکان ثبت عناوین عمومی در قالب نام دامنه‌های اینترنتی»؛ «برخی مؤلفه‌های مؤثر بر تحول نظام مالکیت فکری: گسترش یا تحدید قلمرو حقوق»؛ «بررسی حمایت از محتوای کاربر ساخته از طریق نظام حقوق مالکیت ادبی و هنری در ایران و ایالات متحده آمریکا»؛ «تأثیر ترجیح برگزیدگان سیاسی بر کیفیت قانون‌گذاری در حوزه حمایت از نرم‌افزارهای رایانه‌ای در ایران»؛ «در جستجوی ردپای نقض هوشمند مالکیت فکری»؛ «رویکرد حقوق علایم تجاری در رابطه با برند»؛ «ماهیت بازی‌های رایانه‌ای: ابزار بیان یا کالای تجاری؟»؛ «ماهیت توکن‌های غیرقابل‌تعویض هنری و چالش‌های حقوقی آن با تأکید بر جنبه‌های حقوق مالکیت فکری»؛ «جستاری نقادانه در نوآوریها و نارسایی‌های قانون حمایت از مالکیت صنعتی مصوب ۱۴۰۳ از منظر اسرار تجاری» و «تأثیر ترجیح برگزیدگان سیاسی بر کیفیت قانون‌گذاری در حوزه حمایت از نرم‌افزارهای رایانه‌ای در ایران».

بی‌گمان، همه مقالات با عشق به دانش که در حقیقت به شکل مهر به استاد حبیب‌ا در این بزرگداشت نمود یافته، از سوی نویسندگان محترم نگارش شده‌اند و خود از آفرینش‌های بدیع در حقوق مالکیت فکری به شمار می‌آیند و بسیاری از آن‌ها به‌ویژه درباره یکی از تازه‌ترین قوانین حقوق مالکیت فکری کشور، یعنی قانون حمایت از مالکیت صنعتی مصوب

۱۴۰۳/۴/۱۹ نوشته شده‌اند. این نگاه نوین که در سراسر این مقالات اهدایی رعایت شده، موجب برجسته‌شدن مجموعه مقالات به استاد دکتر سعید حبیبیا است و حق نیز این بوده که به شخصیتی علمی همچون ایشان چنین مجموعه‌ای پیشکش شود.

این دیباچه با این تفأل به دیوان حافظ شیرین سخن به پایان می‌رسد که گفته است:
«گویند رمز عشق مگویید و مشنوبید / مشکل حکایتی است که تقریر می‌کنند»

درود و تبریک به نویسندگان محترم این شماره از مجله

درود و احترام به ساحت علم و دانش

ارج و سپاس‌گزاری محضر استاد عزیز آقای دکتر سعید حبیبیا

سپاس بی‌کران از پژوهشکده حقوق و قانون برای حمایت و نشر این مقالات

و نیز

درود فراوان به فرانشینان انجمن آثار و مفاخر فرهنگی برای برگزاری این بزرگداشت

حسن محسنی، زهرا شاکری

اعضای هیات علمی دانشکده حقوق و علوم سیاسی

دانشگاه تهران - ۲۸ مهر ۱۴۰۳ تهران